

Natuurlijk moet je dit traject vaker afleggen om een goed beeld te krijgen van de rijkdom aan zeevogels en walvissen in de Golf van Biskaje.

Daarvoor kan ook heel goed de route Portsmouth – Bilbao gebruikt worden. Wie weet, doen we dit nog een keer.

Waddeneiland Fanø

Hein Verkade

Tijdens onze zomervakantie streken wij neer op het meest noordelijke waddeneiland Fanø in Denemarken. Zee, strand en Legoland lokten ons in deze richting.

Na twee weken verblijf op dit eiland dringt de vraag op welke overeenkomsten en verschillen er zijn met de Nederlandse waddeneilanden. Het beeld hierover is door de talrijke verenigingsexcursies en vakanties vrij helder voor ogen gekomen.

Na het saaie Esbjerg voert de veerboot in een kwartier naar het dorpje Nordby op Fanø. Wat direct opvalt zijn de vele lage huisjes, allemaal gedekt met riet. De talrijke Lerwick-hondjes voor de ramen wijzen op een sterke band van de bevolking met de zee. Een stel porseleinen hondjes werd vroeger door zeelui (vissers) meegebracht van de Shetland-eilanden.

Deze werden thuis voor het raam in het kozijn gezet.

Wanneer de man thuis was keken de hondjes naar binnen, eenmaal op zee werden zij omgedraaid om de 'baas' op te wachten. Vroeger was dit gebruik ook in Nederlandse kustplaatsen bekend.

Tijdens de rit naar het zuiden kruisen we een groot boscomplex de 'Klitplantage'. Deze bossen zijn aangelegd om het uitgebreide moeras droog te leggen welke Nordby van het zuidelijke dorpje Sønderho scheidde. Dit dorpje blijkt van een zelfde opbouw en schoonheid als die in het noordelijk deel. Het dorpsbeeld is op Fanø totaal anders dan op onze waddeneilanden, en zeker zo aantrekkelijk.

Polders kent het eiland niet, net als intensieve landbouw. De boerderijen die er zijn lijken extensief van karakter, waarbij vooral de oostelijke

duinvlakten worden beweid. Natte duinvalleien en de oostelijke oevers zijn begroeid met uitgebreide rietvelden welke deels worden geëxploiteerd (vandaar al die rieten daken!?). De schaarste aan zoet oppervlaktewater en het ontbreken van polders doen nog het meest herinneren aan Vlieland. Zelfs de enige autoweg heet er ook Postweg.

Als het landschap zo overeenkomt, zal dat dan ook voor de samenstelling van de vogelbevolking gelden?

Er blijken opvallende verschillen.

Turend over de wadden mis je iets. Na een poosje schiet het ineens te binnen. Er zijn geen Eidereenden en Bergeenden. Na deze constatering dus extra opgelet. Twee weken lang verscheen er geen enkele op het netvlies. Een mogelijke verklaring dient zich op een avond aan. Langs de wadoever struint een vos. Eigenlijk niet zo verwonderlijk, het vasteland

ligt op een steenworp afstand.

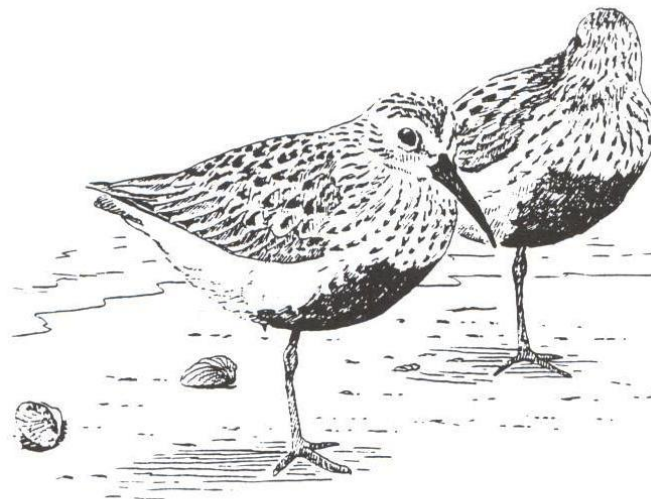
Een grote hoogspanningsleiding is de enige fysieke verbinding met het vasteland van Denemarken.

Aalscholvers maken hier als slaapplek dankbaar gebruik van.

Op 9 augustus tel ik er s'avonds meer dan 1300 op de draden.

Opvallend talrijk is de Bonte Strandloper. Enkele tienduizenden overtijen er op Fanø.

Ook Bontbekplevieren en Groenpootruiters blijken

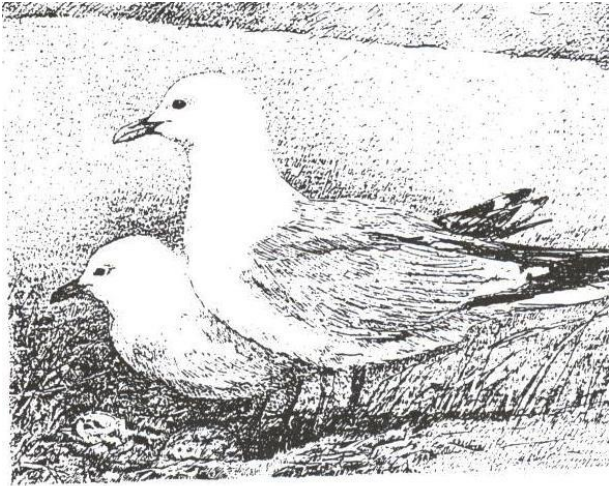
Bonte Strandloper *Calidris alpina*

zeer algemeen.

Buiten enkele groepjes Scholeksters, Kieviten, Tureluurs en Wulpen zijn alle andere steltlopers zeer schaars. De steltloperbevolking lijkt in Nederland gevarieerder dan op Fanø. Misschien is de samenstelling van het wad hier debet aan. Het lijkt wat zandiger en minder voedselrijk dan in Nederland.

Het Noordzeestrand is zeer breed en kan over de gehele lengte met de auto bereden worden. Toch

komen er opvallend veel vogels voor. Tijdens hoogwater is het strand nog zo'n 500 meter breed. Groepjes Bonte Strandlopers en Bontbekplevieren overtijen er. Ook rennen al vele honderden Drieteenstrandlopers langs de waterlijn, de meesten nog in zomerkleed.

Stormmeeuw *Larus canus*

Duizenden meeuwen vergezeld door Grote Sterns, Visdiefjes en Noordse Sterns vormen grote dichte groepen. Zij zijn duidelijk gewend aan het verkeer op het strand. Soms stuiven de auto's op slechts enkele meters langs hen heen. Het meest talrijk is de Stormmeeuw, gevolgd door de Kokmeeuw. De Zilvermeeuw, het meest algemeen in ons eigen waddengebied, neemt hier een bescheiden derde plaats in. De Stormmeeuw is een echte noordelijke meeuwensoort die in ons land zo'n beetje zijn meest zuidelijke verspreidingsgebied kent. Een andere aanwijzing dat we op Fanø een stuk noordoostelijker op de kaart zitten blijkt uit het aantal Noordse Sterns. Vooral veel zwart-witte juvenielen laten zich schitterend bekijken. Een volgende oostelijke soort bevindt zich in een onooglijk zoetwaterplasje 50 meter achter het strand. Er zwemt een paartje Roodhalsfuten met twee jongen. Er wordt wel eens een paartje op ons meest oostelijk waddeneiland Schiermonnikoog gemeld, een succesvol broedgeval laat nog op zich wachten.

Op het eiland zelf springt één familie er in het bijzonder uit, de vinkachtigen. In het open duin is de Kneu zeer algemeen, en in de parkachtige terreinen in en rond de dorpen de Groenling. Vervolgens is aan de rand van de bossen de Vink dominant aanwezig. Het meest opvallend is echter het voorkomen van de Barmsijs. Overal waar een paar berken en dennen staan voeren zij hun baltsvluchten uit, veelal in groepjes. De aantallen Barmsijsen op onze waddeneilanden, toch de belangrijkste gebieden voor de soort in Nederland, vallen hierbij

in het niet. Toch is het biotoop van deze soort het laatste jaar flink veranderd op Fanø. Een zware storm op 3 december 1999 blies vele duizenden bomen om op het eiland, en heeft volgens de nieuwe VVV folder het aanzien van Fanø drastisch veranderd. De gevolgen zijn niet alleen in het bos maar ook in de dorpjes zichtbaar. Sommige huizen hebben compleet nieuwe gevels terwijl andere daken en gevels zijn afgedekt met plastic, wachtend op herstel.

Dan de Kraai. Op onze waddeneilanden zien we in de zomer eigenlijk alleen maar Zwarte Kraaien. Een enkele keer komt er een vogel in de kijker met wat grijze vlekken, vermoedelijk een hybride van een zwarte en een Bonte Kraai.

Fanø blijkt op het grensgebied van de Zwarte en de Bonte Kraai te liggen. Op een weiland aan de wadkust zit een flinke groep kraaien, 94 in getal. Echt zwart blijken er 22, raszuivere bonte 24, terwijl 48 vogels tot allerlei tussenvormen (hybriden) gerekend kunnen worden.

Tot slot de Gierzwaluw. De Nederlandse eilanden kennen geen noemenswaardige populatie broedvogels. Alleen het grote Texel heeft enkele broedparen in de hoofdplaats Den Burg. De oude bebouwing op Fanø belooft niet veel goeds. Lage huisjes met rieten daken bieden de vogels geen broedgelegenheid. Ondanks het feit dat het reeds begin augustus is blijken erboven Nordby toch nog Gierzwaluwen rond te vliegen. Naar het noorden toe broeden zij steeds later in het seizoen. Hebben we hier te maken met broedvogels of met trekvogels die een tussenstop maken? Na enig posten blijken de vogels vooral interesse te tonen voor een paar grote nieuwere gebouwen. Mijn geduld wordt beloond, er vliegen Gierzwaluwen onder de dakrand naar binnen. Duidelijk is de bedelroep van de jongen te horen. Zeker twee panden hebben een broedkolonie. Het is even wennen dat de vogels juist in minder oude panden broeden. Het aantal paren bedraagt vermoedelijk tussen de tien en twintig. In het dorpje Sønderho, waar hogere nieuwbouw ontbreekt, werden volgens verwachting geen Gierzwaluwen gevonden.

Zonder fanatiek te vogelen leverden twee weken Fanø tachtig verschillende vogelsoorten op. Met dezelfde inzet zou twee weken in Augustus op Vlieland vermoedelijk meer soorten opleveren. Maar ach wat zeggen aantallen... Het was een leuke ervaring eens met een ander waddeneiland kennis te maken. Vooral de pittoreske dorpjes waren een aangename verrassing.